

לשמע קול תורה – פסוק השבוע

פרשת תולדות

האיש או יצחק

"וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיִּלְךָ הַלֹּךְ וַיִּגְדַּל עַד כִּי גָדַל מְאֹד" (בראשית כו, יג).

בפסוק קצר ומלא עצמה מתארת התורה את עושרו הרב של יצחק: "ויגדל", "הולך וגדל", "עד כי גדל מאוד". יצחק הגיע לשיא העושר, אך האם הוא הגיע גם לשיא האושר? נראה לצערנו שלא.

התיאור הדרמטי של האיש ניצב בניגוד גמור לנפילה הקשה שתבוא אחר כך: קנאת הבנים, בריחתו של יעקב, נישואי עשיו עם בנות חת. ואם כן – עצמה זו לשם מה? מה תכליתה?

אם היה יצחק זוכה להוריש את עושרו לבניו, והללו היו מקימים את בית ישראל בארץ ישראל, היינו מבינים שהתורה מספרת לנו על יצחק שמשתרש בארץ ישראל וקובע בה את עקבותיו, ובכך סולל את הדרך לדורות הבאים. אך מאחר שהכול היה זמני בלבד וכל העושר ירד לטמיון, מדוע מפליגה התורה בסיפור ההצלחה הנפלאה הזו? הרי כל-כולה הייתה לשווא?

התורה מלמדת אותנו שיעור כפול דרך שני רבדים: א. נטיעת האב; ב. אחריות הבנים.

א. יצחק איננו סתם "איש" כמתואר בפסוק. יצחק הוא אחד האבות, וממעשיו עלינו ללמוד – והלימוד פשוט: על אומתנו מוטלת אחריות להיות מעצמה כלכלית, כי בלעדיה אין קיום לעולם. על כן יש לראות בכל מי שעוסקים בביטחון ובפיתוח הכלכלה אנשים ערכיים שבלעדיהם אין קיום לאומה. זהו הפירוש לדברי חכמינו בפרקי אבות (ג, ז): "אם אין קמח אין תורה".

ב. אדם יכול לפעול, אבל אם אין המשכיות לפעילותו ירדו כל מעשיו לטמיון. האחריות להמשיך את דרכי האב מוטלת על הבנים. האיש שהלך וגדל היה יצחק אבינו, מתווה הדרך לאומה כולה, אך בניו לא השכילו לשלב ידיים ולעבוד יחד כדי להעניק המשכיות לפועלו – ועדיין לא היו מוכשרים דיים כדי להקים את בית ישראל בארץ ישראל. זה הפירוש להמשך דברי חז"ל באותה משנה: "אם אין תורה אין קמח". כל הצלחה כלכלית שאינה מלווה בהתפתחות רוחנית אינה אלא מצג שווא.

פרשה דרמטית, פרשת תולדות, פרשה של עלייה וירידה. על כתפינו מוטל להפוך את האיש שגדל והלך וגדל – ליצחק אבי האומה הישראלית שגדל מאוד.